

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№2

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 1427 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 7-fevralda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Yashil universitet” tamoyillari: mazmun-mohiyati va ahamiyati	20
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna	
“Yashil universitet” tamoyili asosida barqaror rivojlanish rejasi va institutsional chora-tadbirlar amaliyoti	26
Sindarov Sherzod Egamberdiyevich	
O‘zbekistonda davlat mulkini xususiylashtirishning yangi bosqichiga o‘tmoqda	31
Shadmanov Erkin Sherkulovich	
The Impact of Technological Advancements on SME Growth: Trends and Case Studies in Uzbekistan	35
Tojiyev Abror, Raxmonaliyev Abbas	
Оценки эффективности деятельности малого бизнеса	45
Ортиков Улугбек Акробек угли	
Yashil iqtisodiyotda cheklangan resurslarning cheksiz imkoniyatlari	51
Saidov Muhammadali Hakimovich, Esanbekov Diyorbek Mirzabek o‘g‘li	
O‘zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida tijorat banklarining o‘rni	57
Xakimova Feruza Nazarovna	
Biznesning ijtimoiy ma‘suliyati konsepsiyasining rivojlanish bosqichlari	62
M.O. Kasimova	
Korporativ boshqaruvda risklarni boshqarish va risk darajasini pasaytirish yo‘llari	68
Mallayev Salohiddin Saidkamolovich	
Взаимосвязь стратегии управления персоналом и бизнес стратегии организации	74
Давлетов Ислон Халикович, Бикмаев Тимур Рафаелевич	
Iqtisodiyotning barqaror va izchil rivojlanishida ishlab chiqarishni mahalliyashtirishning o‘rni	78
Sobitova Ra‘no Solidjonovna	
Statistik kuzatuvlarni samarali tashkil qilishda raqamli texnologiyalardan keng foydalanishdagi mavjud muammolar	82
Istoraxon Abdusalomova Ilhom qizi	
Xizmat ko‘rsatish korxonalarida risklarni diversifikatsiya tahlili	87
Hazratqulov Shahboz Boboqul o‘g‘li	
Korxonalarda raqamli marketing: nazariy asoslar va amaliy imkoniyatlar	94
Amonov Mirzohid Tuymuratovich	
Enhancing post-quantum security through hybrid cryptographic systems integrating quantum key distribution	98
Shuxrat Toirov Abduganiyevich, Saidakhmedov Eldor Islomovich, Akbarov X.U	
Raqamli iqtisodiyotda elektron tijorat bozorining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati bo‘yicha adabiyotlar tahlili	110
Sodiqov Abdulhafiz	
Mulkiy soliqlar ma‘muriyatchiligi va ulardan soliq xavfsizligini ta‘minlashda foydalanish	118
Aliyarov Olim Abdug‘aparovich	
Mahalliy budjetlar daromadlarini shakllantirishda mahalliy soliqlar va yig‘imlarning o‘rni va ahamiyati	125
Bauyetdinov M.J., Eshbanbetov E.M.	
Yuk avtomobillari transport xizmatlarining samaradorligini aniqlash ko‘rsatkichlari	130
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Ishonkulova Feruza Asatovna	
Arima modellari yordamida jismoniy shaxslarning xorijiy pul o‘tkazmalari ko‘satkichini prognozlashtirish (surxondaryo viloyatida)	135
Davranov Odil Jumanazarovich	
Kambag‘allikni baholash: AQSH misolida FPL	146
Durdona Davletova	
Ta‘lim xizmatlari sifatini oshirishning nazariy-ilmiy asoslari	151
Axmedova Barno Abdiyevna	

Tijorat banklarining depozit jalb qilishdagi o'ziga xos xususiyatlari	155
Farxod Rustamovich Bobobekov	
Трансформация потребительской этики и поведения в условиях перехода узбекистана к зеленой экономике.....	161
Хусайнов Равшан Рахимович, Кариева Латофат Саидакрамовна	
Qurilish materiallari sanoati korxonalarining samarali innovatsion rivojlanishini ta'minlash yo'nalishlari.....	168
Fayzullayev Jonibek Mambetsaliy o'g'li	
Comparative analysis between the fundamental and technical analysis of stocks	175
To'qmirzayev Kamol Mo'min ugli	
Тенденции устойчивого развития автотранспортных предприятий в формировании цифровой экономики.....	182
Юсупходжаева Г.Б	
Влияние маркетинга на качество продукции – стратегии успешных брендов и использование отзывов клиентов	187
Маматкулова Шоира Джалоловна	
Ma'suliyati cheklangan jamiyatlarning fond bozoriga kirish imkoniyatlari: statistika, tahlil va prognozlar.....	192
Butayev Javlonbek Inatillo o'g'li	
O'zbekistonning eksport salohiyatini mustahkamlash zamonaviy tendensiyalari.....	197
Bozorov Akmal Amonovich	
Mintaqa salohiyatini oshirishda innovatsiyalar va investitsiyalarni rag'batlantirishda klaster yondashuvining o'rni.....	203
Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna	
Инновационная деятельность металлургических предприятий в изменяющейся среде	207
Каримов Маъруф Ихтиёрович	
Значение лизинговых услуг в финансировании основного капитала предприятий	212
Латипова Шахноза Махмудовна	
Iqtisodiyotning jadal rivojlanishini innovatsion faoliyat asosida shakllantirish yo'llari	217
Nosir Maxmudov	
Davlat xaridlarida moliyaviy nazoratni amalga oshirish muammolari	224
Abdug'aniyev Bekjon Habibulla o'g'li	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida kapital qo'yilmalar hisobini takomillashtirish	229
Baxriyev Muxiddin Sheraliyevich	
Main directions of increasing the investment attractiveness of the economy of the Republic of Uzbekistan	240
Kengesov Diyorbek Umidovich, Nurniyazova Dilnoza Arzubay qizi, Xalmuratova Dilnaz Suleyman qizi, Bekjanova Gozzal Janabaevna	
Исследование оказания торгового обслуживания сельского населения.....	245
Мусаева Шоира Азимовна, Усманова Дильфуза Ильхомовна	
Развитие логистики спортивных мероприятий на основе международной практики	252
Исмагулова Гульмира Нуралиевна	
Tijorat banklari depozit xizmatlari amaliyotini takomillashtirish	257
Melikov Otabek Maxmadaminovich	
Tijorat ko'chmas mulki qiymatini baholash xususiyatlari va unga ta'sir etuvchi omillar	263
Xomitov K.Z.	
Improvement of accounting of authorized capital at joint-stock companies	269
Ortikov Ergashjon Yakubboevich, Xusinov Ibragim Ismailovich	
Raqamli valyutaning xalqaro savdodagi roli: imkoniyatlar va muammolar.....	274
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, To'qmirzayev Kamol Mo'min o'g'li	
Yashil iqtisodiyot: nazariy jihatlar va ahamiyati	279
Maksumova Dildora Alisherovna	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlanish asoslari.....	283
Maxmudova Feruzabonu Odiljon qizi, Lutfiy Farangiz Sharidin qizi	
Oziq-ovqat sanoatini rivojlantirishning nazariy asoslari	288
Tursunova Dilnavoz davron qizi	

Национальная оценка рисков отмытые преступных доходов	294
Хомидов Шухрат Гафуржонович	
Inflyatsion targetlash rejimiga asoslangan monetar siyosatning makroiqtisodiy ahamiyati	301
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
Tijorat banklarining kredit mablag'laridan samarali foydalanish yo'llari	308
Ulugbek Nizamov	
Soliq bazasini aniqlash metodologiyasining o'ziga xos xususiyatlari va tamoyillari	312
Xalikchayeva Sadokat Ilxomjonovna	
"Qishloq xo'jaligida innovatsion texnologiyalarni joriy etish va ularning iqtisodiy samaradorligi"	316
Shamshetova Gulraushan Sarsenovna	
Повышение популярности банковских услуг посредством цифровых инноваций: стратегии интеграции технологий с ориентацией на клиента	318
Рузиева Олима Шухратовна, Рузиев Шухрат Нармурадович	
Tovar-moddiy resurslar harakatini samarali ta'minlashda xorijiy tajribalar	322
Sherzod Xolmurodovich Pardayev	
Pul-kredit siyosatida "big data" texnologiyalari: o'zbekistonda to'lov ma'lumotlari, qidiruv so'rovlari va matn tahlilidan foydalanish istiqbollari	327
Mamatxo'jayev Otabek Farxodjon o'g'li	
O'zbekiston iqtisodiyotida tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash	332
Abdusamatov Mamaysup Qulmonovich, Jovlijev Ramazon Fazriddin o'g'li	
O'zbekiston respublikasida innovatsion faol korxonalar faoliyatini statistik usullarda baholash masalalari	338
Matsapayev Akmal Qalandarovich	
Tadbirkorlik subyektlarini soliqqa tortishda chet el tajribasi	343
A.I. Akbarov	
Mamlakatda kichik biznes subyektlari va eksport sohasida samarali rivojlanish yo'nalishlari	347
M.A.Ibrohimov	
Neighborhood system of activity economic the basics improvement	351
Alikulov Ravshan Shodiyor o'g'li	
Tijorat banklari evolyutsiyasi va kapitallashuv darajasini oshirishning iqtisodiy asoslari	356
Mamadjonov Shukurillo Ibrohimjon o'g'li	
O'zbekistonda tijorat banklarning andarrayting jarayonlarini takomillashtirishni innovatsion usullari	360
Bobojonov Xursand Qadamovich	
O'zbekiston respublikasida pensiya jamg'armasi faoliyatini takomillashtirish	374
Inoyatova Maqsuda Palvonnazirovna	
"Yashil iqtisodiyot" iqtisodiyotning barqaror rivojlanish asosi sifatida	379
Jiemuratov Temirbay Polatbaevich, Muratbaev Bayram Bazarbay uli	
Aholining daromadlarini soliqqa tortish asosida tengsizlikni kamaytirish yo'llari	384
Vosiqov Ulug'bek Alisherovich	
Soliq to'lovchilarga ko'rsatiladigan raqamli xizmatlarni ko'paytirish orqali soliq bazasini kengaytirish	389
Usmonov Ulug'bek Jaxongir o'g'li	
Совершенствование механизмов стимулирования инновационного развития промышленности: международный опыт и перспективы для узбекистана	394
Ўролова Севара Бехзод кизи	
Стратегия перехода к зеленой экономике Республики Узбекистан	399
Маматова Фатима Абдусаломовна	
Ensuring financial stability of companies international practice experience	405
Abdullayeva Madinabonu Khasanboyevna	
Yashil iqtisodiyotda investitsiya samaradorligini oshirish: barqaror o'sish strategiyasi va imkoniyatlari	409
F.U.Umarov	
Mamlakatimizda sug'urta xizmatlarining roli va ahamiyati	414
Ko'charov Murod Baxtiyorovich	

Проблемы и перспективы развития частного образования.....	419
Мухаммедов Мурод Мухаммедович, Мардонов Баҳодир Бахронович	
Mahalla tizimida sohaviy islohatlarni amalga oshirish zarurati	425
Karjavova Xurshida Abdumalikovna	
Iqtisodiyotni barqarorligini ta'minlashda jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari	429
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Bank chakana xizmatlari amaliyotini rivojlantirishda xorij tajribasi.....	434
Saipnazarova Mohinur Utkir qizi	
Oziq-ovqat sanoati rivojlanishining xorij tajribalari va ulardan foydalanish imkoniyatlari.....	437
Ergashev R.X., Xo'jamov J. T.	
Mintaqada sog'liqni saqlash xizmatlar bozori mexanizmlarini takomillashtirish	442
Davron Kesimov	
Keytering xizmatlari turlari va uning inson omili bilan bog'likligi sifatida	446
Nasiba Ergasheva	
Meva-sabzavotchilik mahsulotlari kooperasiyasini rivojlantirish masalalari.....	451
Ergashev R.X.	
O'zbekistonda xizmatlar sektorini rivojlantirish va kambag'allikni qisqartirish: empirik tahlil (2000-2024)	456
S. Alikulov, M.Alikulova	
Avtotransport vositalaridan foydalanishning xorij tajribasi.....	476
Norqobilov Jaxongir	
Efficient use of resources in the production process using the example of cotton and textile clusters	485
Khalikov Talibjon Luptullaevich	
REPO bitimi va uning turlari hamda uning moliya bozorida barqarorlikni ta'minlashdagi ahamiyati	490
Ibrohimov Yorqinjon To'liqin o'g'li	
Digital development of dividend policy in corporate structures in the republic of uzbekistan	498
Shermukhamedov Akmal Komiljonovich	
Tijorat banklari passivlarini tahlil qilishning metodik obzori	503
Ziyodullayev Sodiqjon Mamadillaevich	
Tadbirkorlikda ishlab chiqarish resurslari va ulardan foydalanishning ilmiy-nazariy masalalari.....	513
A.O'tbosarov	
To'g'ri soliqlarni hisoblanishi va undirilish amaliyotini takomillashtirish yo'llari.....	519
Xo'jaqulov Ramshid Yunusovich	
Tijorat banklari tomonidan korporativ mijozlarga ko'rsatiladigan innovatsion bank xizmatlarini shakllantirish yo'llari	526
To'laev Safarmurod Boymuhammad o'g'li	
Макроэкономический анализ механизмов стимулирования роста уровня занятости и меры для уменьшения уровня бедности в Узбекистане.....	532
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
Kapital bozorida emitentlarning investitsion jozibadorligini oshirishda dividend siyosati.....	548
Sardor Omonov	
Korporativ qimmatli qog'ozlar amaliyotini rivojlantirish yo'nalishlari	554
Shohyora Otaxonova	
Aylanma kapital rentabelligini baholashga kompleks yondashuv	559
Fayziyev Oybek Raximovich	
Kambag'allik muammosi tadqiq etilishining nazariy asoslari	567
Mirzaxalikov Bobir Baxtiyorovich	
Oliy ta'lim muassasalarida raqamli marketingni talabalar va oilalar qarorlarini hisobga olgan holda optimallashtirish.....	571
Xidoyatov Murod Batirovich	
Qishloq xo'jaligi sohasida kooperatsiyalar rolini mustahkamlash	578
Abdufarmonov Farrux Faxriddinovich	

O'zbekistonda oziq-ovqat sanoati korxonalarida ishlab chiqarish holati tahlili	584
Shukurov Rustam Ergash o'g'li	
Infratuzilma loyihalarini innovatsion moliyalashtirishni takomillashtirish	593
Yarbazarov Shavkat Butayevich	
Ko'chmas mulkni kadastr baholash xususiyatlari.....	600
To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich	
Tijorat banklarining investitsion faoliyatini rivojlantirish	610
Dodiyev Fozil O'tkurovich	
Tadbirkorlik subyektlari mahsulotlarini bozor talabiga mosligini ta'minlash va raqobatni oshirish.....	614
Suyunov Jaloliddin O'ktam o'g'li	
Description of methods for assessing the competitiveness of an enterprise	620
Musayeva Shoirazimovna	
Sanoat korxonalarini bozor sharoitlariga moslashtirishga nazariy yondashuvlar	624
Begmullayev Otabek Irsaliyevich	
Iqtisodiy inqiroz sharoitida tadbirkorlik subyektlarida iqtisodiy inqirozga qarshi kurashish strategiyalari	630
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
O'zbekistondagi nodavlat oliy ta'lim tashkilotlarida moliyaviy rejalashtirish metodologiyasi.....	638
Xurramov Jonibek Rustamovich	
Methodology for placing types of green bonds.....	642
Rakhmedova Madinakhon Nusrat qizi	
Tarmoqlar sohasini rivojlantirish va raqobat	647
Fayziyeva Dilafruz Shuxratovna	
Evolution of the pensions in great britain.....	650
Umarova Zulaykho Tursunovna, Rakhmanova Zilola Alisherovna	
Favqulodda ekologik vaziyatlarni bartaraf etishga doir davlat siyosatining uslubiy va tashkiliy-institutsional muammolari.....	654
Azizov T.A.	
Oliy ta'limni moliyalashtirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	658
Yo'ldoshev Jaxongir To'raboyevich	
Mehnat motivatsiyasi nazariyasini rivojlantirishda insoniy munosabatlar maktabining o'rni	662
Aslanov Aziz Mexmonovich	
Перспективы внедрения альтернативной системы отопления тепловыми насосами на социальных объектах узбекистана	668
Руденко Инна Юрьевна, Волков Алексей Владимирович	
Qurilish tashkilotlarida xarajatlar hisobini takomillashtirish.....	675
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Qurbanov Amirulla Muradilloevich	
Turizm sanoatida ijtimoiy tarmoqlarning roli va ahamiyati.....	682
Kasimova Zilola Gulomiddinovna	
Совершенствование эффективного управления основными активами предприятий в условиях инновационного развития	686
Мусаева Жамила Кароматовна	
Use of mobile and internet technologies state and development of culture	695
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich, Uroqov Xumoyun Jamshid ugli, Ergashev Suxrobjon Mirzoxiddin ugli	
The influence of physical activity on social education and new sports trends.....	699
Axtamov Djamshed Baxromovich	
Iqtisodiyotni ekologik boshqarishning nazariy asoslari.....	705
Qodirov Abduvohid Abdumannof o'g'li	
The role of participatory budgeting practices in financing infrastructure	711
Mirzayev Xursanmurod Egamberdiyevich	
Основы теории факторного анализа прибыли предприятия	717
Алиева С.С.	
Yashil energetikaning mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirishdagi o'rni	723
Raxmatullayev Umarbek Ulug'bekovich	
O'zbekistonda islomiy banklarni rivojlantirish istiqbollari.....	734
Nurmuxammedov Abdijabbar Yunusovich	

O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishda islomiy moliyaning ahamiyati	741
Axmedov Azamat Kamilovich, Maratova Aseliya Nurpeyis qizi	
Turistik xizmatlar bozorini rivojlantirishning nazariy-uslubiy qoidalari	746
Turayev Og'abek Kaxramonovich	
Aksiyadorlik jamiyatlarida kengashlar faoliyatini baholash uslubiyotini takomillashtirish	750
Ismailov Allayor Rashidovich	
Yashil iqtisodiyotda raqamli texnologiyalarni joriy etish borasida muvaffaqiyatli tadqiqotlar	760
Nurmetova Muyassar Jumanazarovna	
Составление многокритериальной базы оценки эффективности и результативности предпринимательской деятельности спортивной организации	766
Маткаримова Наргиз Тухтасиновна	
Tijorat banklarning resurs bazasini mustahkamlash bilan bog'liq muammolari va ularni bartaraf etish yo'llari	772
Sultanmuratova Dilrabo Shaylavbekovna	
Agroservis xizmatlari ko'rsatish qishloq xo'jaligida yaratilgan mahsulotlarning iste'mol qiymatini oshiruvchi omil sifatida	777
Iroda Turdibayevna Kudratova	
Shaxsda individual imkoniyatlar rivojlanishining yoshga doir xususiyatlari	783
Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi	
O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanish bosqichlari	787
Xolmurzayev Sobir Nazarovich	
Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish asnosida o'zbekistonda aholi bandligini oshirish	791
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	
Ta'limda sun'iy intellekt texnologiyasini qo'llash	795
Radjabov Bunyod Abduxalilovich	
Tijorat banklarini soliqqa tortish tartibining guruhlanishi	799
Komolov Odiljon Sayfidinovich	
Davlat moliyasida davlat budjetini samarali boshqarish masalalari	803
Azizjon Muxiddinov, Anvar Muminov	
Xitoy iqtisodiyotining rivojlanishi	808
Aripov Oybek Abdullayevich	
Ta'lim menejeri tushunchasi hamda ularning funksional vazifalari	815
Abdullayev O'tkir Sadullayevich	
Rekreatsiya resurslarini o'rganish bilan bog'liq nazariy yondashuvlar	822
Murtazayeva Gulrux Isabek qizi	
Methods of educating spiritual and will-powered virtues in the process of athletics training	828
Abdilaxatov Zafar Abdigapirovich	
Роль образования в развитии человеческого капитала для креативной экономики	837
Хужаева Василина Сергеевна	
Xitoy iqtisodiyotining mo'jizasi	850
Ergashev Islomjon Ilxomjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlari bozori rivojlantirishning nazariy va kontseptual yondashuv masalalari	857
A.A.Abdisamatov	
Soliq nazoratining zamonaviy shakllarini takomillashtirishning ayrim masalalari	860
Suvonov Hasan Sherboyevich	
Davlat tashkilotlarida g'aznachilik va davlat xaridlari bilan bog'liq jarayonlarning ilmiy-nazariy, tashkiliy asoslari	865
Mamasoliyev Abrorbek Abdug'ani o'g'li	
Inoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishning ayrim huquqiy jihatlari	869
Shamshiyev Abdulla Abdixalil o'g'li	
Sug'urta kompaniyalari raqobatbardoshligini oshirishning amaliy jihatlari	874
Umirov Abdusalom To'rayevich	
Davlat qimmatli qog'ozlar bozorini rivojlantirish istiqbollari	880
Qurbonov Javlonbek Jurabekovich, Sodikov Abdumutolib Rustamovich	
"AFRASIAB JEANS TEXTILE" MCHJ da tijorat riski darajasini pasaytirishning 2025-2028-yillargacha bo'lgan prognoz ssenariysi	886
Sharipova Gulmira Toxirovna	

O'zbekiston Respublikasi bojxona qo'mitasida bojxona menejmentini yuritilishining mavjud holati tahlili.....	892
Mirzaxmedova Dilafruz Farxatovna, Tuxbabaev Jamshid Sharafetdinovich	
Эконометрический анализ влияния туристического потока на развитие услуг общественного питания в гостиничном секторе узбекистана	898
Алиева Мусаффо Гайрат кизи	
Yangi o'zbekistonda bilvosita soliqlar bo'yicha soliq amaliyoti: xususiyatlari va hozirgi zamon muammolari.....	908
Yo'ldoshev Shohruh Boborahim o'g'li	
O'zbekiston Respublikasida elektr energiyasi ishlab chiqarish hajmini matematik modellashtirish va prognozlash	915
Fayziyev Rabim Alikulovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tez tibbiy yordam xizmatini tahlil qilish va uni boshqarish.....	922
Gafurov Abduvoitjon Xuseynovich	
Mahalliy tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi	927
Ashurov Jaloliddin Eshpulatovich	
The impact of tax policy on the development of small and medium enterprises in Uzbekistan.....	932
Urinov Iqbol Vasiqovich	
O'zbekistonda soliq ma'muriyatchiligining samaradorligini oshirish masalalari	938
Babayev Farrux Mansurovich	
Tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish vositalari.....	944
Amonov Mehridin Oromiddinovich	
"Yashil" iqtisodiyot va xalqaro hamkorlik: global tashabbuslar va kelishuvlar	949
Baratov Diyorbek Fazliddin o'g'li, Nazarova Ra'no Rustamovna	
Iqtisodiy tahlilda qo'llaniladigan iqtisodiy – matematik usullarning mohiyati	953
Omanov Sanjar Qurbonazar o'g'li	
Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati	959
Rahimova Shahlo Rajapboyevna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda tibbiy sug'urta mexanizmlarini takomillashtirish metodologiyasi.....	964
Ishmanova Diana Nurmamadovna	
Mamlakat moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda fiskal siyosatdan foydalanishning ilg'or tajribalari.....	969
Azamaton Po'lat To'liqunovich	
Qoraqalpog'iston respublikasining eksport salohiyati: mavjud holat va rivojlanish istiqbollari.....	974
Abdiramanov Ruslan Abdiramanovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasida ishsizlik darajasi dinamikasini chegara avtoregressiyalaridan foydalangan holda chiziqli bo'lmagan modellashtirish konsepsiyasi	980
Rahimboyev Muxtorbek Ikrom o'g'li	
Tadbirkorlik salohiyatini oshirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish.....	985
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
O'zbekistonda turistik korxonalarda tadbirkorlik faoliyatini tashkil etish va rivojlantirish istiqbollari.....	989
Mirzayev Abdullajon Topilovich	
Xalqaro standartlarni joriy etishning baholash mezonlari va uning tadbirkorlik subektlariga ta'siri.....	993
Oqboyev Alisher Rasuljanovich	
Foydani shakllantirish va undan foydalanish	997
Shirinov Uchqun Abduxalilovich, Umidov Davlatbek Umid o'g'li	
Mamlakat tijorat banklari aktivlarining rentabellegini ta'minlash bilan bog'lik bulgan dolzarb muammolar	1002
Sheraliyev Abbas Xolmuminovich	
Sug'urta kompaniyalar moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi risklar va ularni baholash usullari.....	1006
Haqberdiyev Bekzod Uktamovich	
Davlat moliyaviy nazoratini boshqarishda nazorat usullaridan samarali foydalanish yo'llari	1012
Sabirbayev Nurlan Karimbay o'g'li	

Обеспечение инклюзивного роста экономики Узбекистана в условиях цифровой трансформации	1020
Жазира Буранова	
Davlatning monopoliyaga qarshi siyosatining sanoat bozorlari rivojlanishiga ta'siri	1024
Choriyeva Ferangiz Zohidovna	
Transchegaraviy elektron tijoratni boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini yaratish	1030
Rustamova Gulmira Aliqulovna	
Ta'lim sohasini rivojlantirishning asoslari	1037
Poshokulova Mohigul Kaxramonovna	
Milliy iqtisodiyotda erkin raqobat muhitini shakllantirish: mavjud muammo va istiqbolli imkoniyatlar	1041
Karimova Iroda Abdusattarovna	
Mechanism of ensuring economic security of the enterprise: methodological aspect	1046
Sadriddinova Nigora Khusniddinovna	
Mintaqalarni barqaror rivojlantirishning iqtisodiy asoslari	1051
Yarmatov Sharofiddin Choriyevich	
Innovatsion masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari	1054
Tursunov Faridun Mustafoevich	
Implementation of the ESG strategy in the hotel industry of Uzbekistan	1059
Khusenova Mekhrangiz Gayratovna	
Проектирование инновационной деятельности хозяйствующих субъектов в условиях зеленой экономики	1064
Рузиева Мафтуна Юсуфовна, Мактимова Зарафшон Оллоёровна	
Effective use of marketing analytics in green advertising activities of grape growing enterprises	1070
Usmonova Diyora Mahmud kizi	
O'zbekistonda soliq siyosati va xorij soliq siyosatini o'rganib chiqish	1077
Karimova Gulbahor Normurodovna	
Tijorat banklarining investitsion kreditlardagi garov ta'minotini takomillashtirish mexanizmlari	1081
Zaynutdinov Bunyodjon Odiljon o'g'li	
Digital transformation and the impact of modern technologies on agricultural management in Uzbekistan	1085
Asamov Ravshan Bakhodirovich	
"O'zmetkombinat" Ajda marketing faoliyatini takomillashtirish yo'llari	1091
Musayeva Shoira Azimovna	
Подходы к государственной поддержке сельскохозяйственных предприятий с учетом принципов инновационного управления	1096
Шаниязова Замира, Шнибаев Ислам	
Mamlakatda xalqaro turizmni samarali rivojlantirishda turizm siyosatini tashkil etishning istiqbolli yo'nalishlari	1101
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich	
Raqamli moliya va to'lov tizimlari	1105
Maqsud Rustamov, Nurijahon Valiqulova	
Iqtisodiy tahlilda ishlab chiqarish hajmini prognozlash masalalari	1110
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	
Kichik biznesning mintaqaviy iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri: Toshkent viloyati tajribasi	1116
Ajamilova Nigora Asametdinovna	
To'qimachilik korxonalarida xomashyo ta'minoti tizimini boshqarish samaradorligini oshirish	1121
Umarxodjayeva Arafatxon Muzaffar qizi	
Kichik biznes korxonalarida iqtisodiy xavfsizlik masalalarini boshqarish masalalari	1126
Jo'raqulova Muhlisa Jahongir qizi	
Tadbirkorlik bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslar faoliyatini soliq nazorati mexanizmi asosida tartibga solish masalalari	1131
Bozorov Anvar Omanovich	
Tadbirkorlik subyektlarining eksport imkoniyatlarini oshirish masalalari	1139
Umarova Munira Muxitdinovna	

O'zbekistonda sog'lomlashtirish turizmining holati	1143
Naimov Saidjon Yusup o'g'li	
Surxondaryo viloyatida dorivor o'simliklarni yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini baholash.....	1148
Baxriddinova Yulduz Baxriddinovna	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyot asosida barqaror rivojlanishni ta'minlashning dolzarb masalalari.....	1155
Axunova Ma'rifat Xakimovna	
Oliy ta'limda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	1159
Tajetdinova Gulnara Abatbay qizi	
O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirishda ta'lim va malaka oshirishning roli.....	1166
Madalievna Nodira Miradilovna	
Davlat korxonalari moliyaviy samaradorligining amaldagi holatini kompleks taqqoslama tahlili	1169
Qarshiyev Nodirbek Olim o'g'li	
Xalqaro mehnat migratsiyasi va to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar: samaradorlikni solishtirish	1174
Sultanov Anvar Abdullaevich	
O'zbekiston soliq tizimida hududlararo soliq salohiyatini boshqarish	1180
Aipova Iroda Ikramovna	
Tijorat banklarida komplaens auditni tashkil etish va o'tkazishning uslubiy asoslari.....	1184
Aminova Mehriniso Erkinjonovna	
Scientific approach to the formation of a sustainable development strategy for industrial enterprises in the digital economy.....	1190
Maxsudov Muzaffar Ikromjon ugli	
O'zbekistonda qurilish materiallari sanoati korxonalarining iqtisodiyotdagi o'rni.....	1194
Ubaydullayev Muxammadjon Abdusamad o'g'li	
Oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmini statistik va ekonometrik tahlil qilish (Andijon viloyati misolida)	1206
Ikromov Axmadjon Shavkat o'g'li	
Перспективы инвесторов в осуществлении инвестиционного процесса	1212
Муртазаев Ардашер Зафар угли	
Transport korxonalarida ishchi xodimlarni barqaror ish o'rinlari bilan ta'minlash boshqaruvini takomillashtirish	1216
Abdullayeva Nigora Shamsiddinovna	
O'zbekiston Respublikasi yengil sanoat tashkilotlarida investitsiya loyihalarni ishlab chiqish va samaradorligini oshirish.....	1221
Xurramova Madina Mansur qizi	
Fuzzy integrals in economics	1228
Aymuratov Islam Kamalatdinovich	
O'zbekistonda ipoteka kreditlari bozorining shakllanishi va rivojlanish tendensiyalari	1233
Abdullayeva Aziza Murot qizi	
Совершенствование денежно-кредитной политики центрального банка в условиях цифровой экономики.....	1238
Бердиназаров Зафар Улашович, Исаев Атабек Джурабаевич	
The role of digital assets in international finance and their impact on the global economy	1248
Juraeva Ra'no Abdullaevna, Murodaliyev Shahroz Obidjonovich	
Diversification of financial resources in commercial banks and their innovative management methods in digital transformation	1255
Xodjayeva Jeyrona Ravshonbek qizi	
O'zbekiston iqtisodiyotida barqaror rivojlanish ko'rsatkichlari tahlili	1262
Xamdamov Shoh-Jaxon Raxmat o'g'li	
Tijorat banklari aktivlarini boshqarish va daromadligini oshirish masalalari	1268
Saxibjonov Muzaffar Salijanovich	
What is the economic impact of Uzbekistan's integration into international financial institutions.....	1283
Rakhmonova Dildora Ergash Qizi	

Kredit portfelini tahlil qilish asosida tijorat banklari faoliyatini optimallashtirish yo'llari	1289
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
Agrosanoat klasterlarida xarajatlarni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida hisobga olishni rivojlantirish	1295
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Oliy ta'lim tashkilotlarida xarajatlar hisobini takomillashtirish	1300
Xonimqulov Islom Ergash o'g'li	
Oliy ta'lim tizimini samarali tashkil etishda moliyaviy mablag'lardan foydalanish amaliyoti tahlili	1305
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
O'zbekistonda inflatsion targetlash orqali milliy valyuta barqarorligi ta'minlashning ahamiyati	1308
Shamansurova Zilola Abduvahitovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida mamlakatimiz bank tizimining samaradorli ko'rsatkichlari	1314
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda xizmat ko'rsatish sohasining o'rni	1321
Ayubov Ilyos Ilxomovich, Bozorov Jobir Sirojiddin o'g'li	
Ovqatlanish xizmatlarida xizmat ko'rsatish madaniyati va iste'molchi qoniqishining o'zaro bog'liqligi	1325
Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida moliyaviy hisobotning muammolari	1329
Maxmudov Saidjamol Kadirjanovich	
Structural features of digital neighbourhood in the context of digital economy	1333
Gulsara Ostonaikulova	
O'zbekiston davlat va mahalliy budjet tizimining zamonaviy holati va uni isloh qilish yo'nalishlari	1340
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
Barqaror turizm uchun ekologik toza transport tizimlarining ahamiyati	1344
Vakilov Ruslan Tillabayevich	
Turizm xizmatlarini ko'rsatishda noturar joylardan foydalanish: ijara munosabatlarining huquqiy tahlili	1349
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
O'zbekiston iqtisodiyotiga xos xavf-xatarlar dinamikasining ekonometrik tahlili	1354
Qodirov Ural Safar o'g'li	
Jismoniy shaxslardan olinadigan soliqlarni prognoz qilishning samaradorligini baholash ko'rsatkichlari tizimi	1359
Babayev Shavkat Bayramovich	
Влияние макроэкономической стабильности на обеспечение благосостояния населения Узбекистана	1364
Аскарова М.Т	
Tadbirkorlikda raqamli texnologiyalardan foydalanish natijasida dunyo iqtisodiyotida sodir bo'lgan o'zgarishlar	1369
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Sug'urta tashkilotlarini moliyaviy barqarorligini ta'minlashda andarrayting xizmatidan foydalanish	1373
D.E.Qarshiev	
Mintaqa hunarmandchilik mahsulotlarini rivojlantirish hamda brendlarini shakllanishga ta'sir etuvchi omillarning tizimi tahlili	1378
Norqobilova Feruza Abduhomidovna	
Xususiy oliy ta'lim tashkilotlarini soliqqa tortish masalalari	1381
Yakubova Nodira Olim qizi	
Investision mulk hisobini xalqaro standartlar asosida transformasiya qilish	1386
Muzrapova Shahnoza Saydullaevna	
Soliq yig'uvchanligini oshirishda jamoatchilik nazorati va ijtimoiy ongning roli	1391
Berdieva Uguloy Abduraxmanovna	
Tadbirkorlik faoliyatining ijtimoiy funksiyalari asosida iqtisodiy ko'rsatkichlarni ekonometrik modellash va prognozlash	1397
Xalilov Muxiddin Shakirovich	

O'zbekistonning 2022-2026-yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasida oliy ta'lim islohotlari	1404
Muxamedova Moxigul Xusanovna	
O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy rejalashtirish-moliyaviy rejalashtirishning asoslari.....	1408
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Turistik korxonalarda holistik marketing strategiyalari joriy etishning xorij tajribalari.....	1414
Xajikulov Bektosh Eshmamatovich	
Daromad solig'i to'lovchilari o'rtasida "Gorizontal tenglik"ni ta'minlashning mahalliy budget daromadlariga ta'siri	1417
Qobulov Xotamjon Abdukarimovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining moliyaviy xavfsizligini amaliy ta'minlash.....	1422
Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna, Muzaffarova Dilbar Mamalatif qizi	
O'zbekistonda uglerod bozorini shakllantirishning institutsional shart-sharoitlari	1427
Islamov Shoxzod Shuxrat o'g'li	
UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI ICHKI VA TASHQI OMILLARNI ANIQLASHNING HUDUDIIY JIHATLARI.....	1437
G'ofurov Sindor Sardor o'g'li	
MILLIY IQTISODIYOT INNOVATSION SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNI INTEGRAL BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	1443
Samadqulov Muhammadjon	

MILLIY IQTISODIYOT INNOVATSION SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNI INTEGRAL BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Samadqulov Muhammadjon

Toshkent kimyo-texnologiya instituti Yangiyer filiali tadqiqotchisi
Email: msamadkulov@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston misolida milliy iqtisodiyot innovatsion salohiyatidan foydalanish samaradorligini integral baholash masalasi tahlil qilinadi. Tadqiqotda innovatsion faol korxonalar ulushi bog'liq o'zgaruvchi sifatida olinib, unga R&D xarajatlari, tadqiqotchilar soni, STEM bitiruvchilari ulushi, internet qamrovi, patent arizalari va davlat mablag'larining ta'siri o'rganildi. Tahlil natijalari internet qamrovi, patentlar va ilmiy resurslar innovatsion faollik bilan ijobiy bog'liqligini ko'rsatdi. Shu asosda innovatsion salohiyatni baholash metodikasini takomillashtirish va korxona darajasidagi natijaviy ko'rsatkichlarga ko'proq e'tibor qaratish zarurligi asoslandi.

Kalit so'zlar: innovatsiya, innovatsion salohiyat, integral baholash, R&D, patentlar, internet qamrovi, tadqiqotchilar, STEM, innovatsion korxonalar.

Abstract: This article analyzes the issue of integral assessment of the efficiency of using the innovative potential of the national economy, using Uzbekistan as an example. In the study, the share of innovation-active enterprises is taken as the dependent variable, and the influence of R&D expenditures, the number of researchers, the share of STEM graduates, internet coverage, patent applications, and public funding on it is examined. The results of the analysis showed that internet coverage, patents, and scientific resources are positively associated with innovation activity. On this basis, the need to improve the methodology for assessing innovative potential and to place greater emphasis on enterprise-level performance indicators is substantiated.

Key words: innovation, innovative potential, integral assessment, R&D, patents, internet coverage, researchers, STEM, innovation-active enterprises.

Аннотация: В данной статье на примере Узбекистана анализируется вопрос интегральной оценки эффективности использования инновационного потенциала национальной экономики. В исследовании доля инновационно активных предприятий рассматривается как зависимая переменная, а также изучается влияние на неё расходов на НИОКР, численности исследователей, доли выпускников STEM-направлений, охвата интернетом, патентных заявок и государственных средств. Результаты анализа показали, что охват интернетом, патенты и научные ресурсы имеют положительную связь с инновационной активностью. На этой основе обоснована необходимость совершенствования методики оценки инновационного потенциала и усиления внимания к результативным показателям на уровне предприятий.

Ключевые слова: инновация, инновационный потенциал, интегральная оценка, НИОКР, патенты, охват интернетом, исследователи, STEM, инновационные предприятия.

KIRISH

Hozirgi davrda iqtisodiy o'sishning asosiy drayveri sifatida bilim, texnologiya va innovatsiyalar tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Milliy raqobatbardoshlik endi faqat tabiiy resurslar yoki arzon ishlab chiqarish omillariga emas, balki ilmiy ishlanmalarni amaliyotga joriy etish, korxonalarning innovatsion moslashuvchanligi va raqamli infratuzilmaning rivojlanganlik darajasiga bog'liq. Shu sababli innovatsion salohiyatdan foydalanish

samaradorligini baholash bugungi kunda dolzarb ilmiy va amaliy masalalardan biri hisoblanadi. O'zbekiston misolida ham bu yo'nalish alohida ahamiyatga ega. Keyingi yillarda mamlakatda ilm-fan, oliy ta'lim, raqamlashtirish va sanoat modernizatsiyasi bo'yicha sezilarli islohotlar amalga oshirildi. Natijada O'zbekiston Global Innovation Index reytingida 2020-yildagi 93-o'ringan 2025-yilda 79-o'ringa ko'tarildi.

Rasmiy statistik ma'lumotlar ham ushbu holatni tasdiqlaydi. Jumladan, 2024-yilda ilmiy tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlanmalariga xarajalar 1 574,1 mlrd so'mni, ilmiy tadqiqotlarda band xodimlar soni 37 164 nafarni tashkil etdi. Shu bilan birga, joriy etilgan innovatsiyalar soni 5 521 taga, innovatsion tovarlar, ishlar va xizmatlar hajmi esa 63 604,4 mlrd so'mga yetdi. 2025-yilning yanvar–avgust holatida internetdan foydalanuvchilar ulushi 94,2 foizni tashkil etgani ham innovatsion muhitning kengayayotganidan dalolat beradi.

Shu bilan birga, ko'rsatkichlarning o'sishi innovatsion salohiyatdan samarali foydalanilayotganini avtomatik tarzda anglatmaydi. Muhim jihat — mavjud resurslarning real sektorda, ayniqsa korxonalar faoliyatida qanday natijaga aylanayotganidir. Aynan shuning uchun ushbu maqolada innovatsion faol korxonalar ulushi asosiy natijaviy ko'rsatkich sifatida olinib, uning R&D xarajatlari, tadqiqotchilar soni, STEM bitiruvchilari ulushi, internet qamrovi, patentlar va davlat mablag'lari bilan bog'liqligi tahlil qilinadi. Bu yondashuv innovatsion salohiyatni yanada aniqroq va tizimli baholash imkonini beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Milliy innovatsion salohiyatni tushuntirishga qaratilgan nazariy yondashuvlar orasida eng ko'p murojaat qilinadigan ishlardan biri Stern, Porter va Furman tomonidan ishlab chiqilgan milliy innovatsion salohiyat konsepsiyasidir. Ularning tadqiqotida mamlakat innovatsion salohiyati "uzoq muddat davomida tijoriy jihatdan qadri innovatsiyalar oqimini yaratish qobiliyati" sifatida ko'riladi [1]. Mazkur yondashuv innovatsion natijalarni alohida ixtiro yoki patent emas, balki institutsional, ilmiy va ishlab chiqarish omillarining kombinatsiyasi sifatida talqin etadi. Ushbu nazariya hozirgi maqola uchun muhim, chunki u innovatsiyani bir martalik hodisa emas, balki tizimli qayta ishlab chiqariladigan iqtisodiy qobiliyat sifatida ko'rishga imkon beradi.

OECDning "Managing National Innovation Systems" asari esa innovatsion tizimni resurslarning oddiy yig'indisi emas, balki bilim oqimlari va institutsional aloqalar tarmog'i sifatida tasvirlaydi [2]. OECD hujjatida innovatsion siyosatning samarasi ko'p jihatdan ilmiy tashkilotlar, universitetlar, korxonalar va davlat boshqaruvi o'rtasidagi bog'lanishlarning sifatiga bog'liqligi ko'rsatiladi. Shu ma'noda innovatsion salohiyatni integral baholashda faqat kirish ko'rsatkichlari emas, balki konversiya ko'rsatkichlari, xususan korxonalarning innovatsion faolligi ham asosiy o'rinni egallashi kerak. Aynan shu g'oya ushbu maqolada bog'liq o'zgaruvchi sifatida innovatsion faol korxonalar ulushini tanlashga nazariy asos bo'lib xizmat qildi.

Furman, Porter va Sternning Research Policy jurnalidagi maqolasida xalqaro patentlashning mamlakat darajasidagi determinantlari empirik tahlil qilinib, ilmiy infratuzilma, klaster muhiti va siyosiy-iqtisodiy institutlar innovatsion natijalarga sezilarli ta'sir ko'rsatishi ko'rsatiladi [3]. Ularning xulosasi shundan iboratki, innovatsion ishlab chiqarish funksiyasi keng ma'noda ta'lim sifati, ilmiy baza, bozor raqobati va korxona muhitining kombinatsiyasi bilan belgilanadi. Bu yondashuv bugungi tadqiqot uchun juda muhim, chunki O'zbekiston sharoitida patent, R&D va internet qamrovini birgalikda ko'rib chiqish zarurligini tasdiqlaydi.

R&D xarajatlari va innovatsion natijalar o'rtasidagi munosabat ko'plab amaliy tadqiqotlarda tasdiqlangan. Pegkas, Staikouras va Tsamadias Yevropa Ittifoqi mamlakatlari ma'lumotlari asosida olib borgan tadqiqotida innovatsiya va R&D xarajatlari o'rtasida uzoq muddatli kointegratsiya mavjudligini aniqlagan, shuningdek biznes, davlat va oliy ta'lim sektoridagi R&D xarajatlari ijobiy va sezilarli ta'sir ko'rsatishini ta'kidlagan [4]. Ayniqsa biznes sektoridagi R&D xarajatlari eng kuchli ta'sirga ega ekani qayd etiladi. Mazkur xulosa O'zbekiston uchun ham dolzarb, chunki mamlakatda R&D hajmi ortayotgan bo'lsa-da, uning katta qismi korxona darajasida yetarli tezlikda innovatsion mahsulot yoki xizmatga aylantirilmayotgan bo'lishi mumkin.

UNECEning "Innovation for Sustainable Development Review of Uzbekistan" hisobotida O'zbekistonda innovatsiyaga asoslangan o'sish uchun institutsional asoslar shakllanayotgan bo'lsa-da, tizimning ko'plab bo'g'inlari hali bir-biri bilan yetarli darajada integratsiyalashmaganligi qayd etiladi [5]. Hujjatda innovatsion siyosatni samarali yuritish uchun ilmiy tashkilotlar, oliy ta'lim muassasalari, biznes va moliyalashtirish mexanizmlari o'rtasidagi muvofiqlashtirish kuchaytirilishi kerakligi ko'rsatiladi. Shu bilan birga UNECE O'zbekiston uchun innovatsion monitoring tizimini takomillashtirish, data-driven boshqaruvni kuchaytirish va innovatsion chiqishlarga yo'naltirilgan indikatorlardan foydalanish zarurligini tavsiya etadi. Bu tavsiyalar ushbu maqoladagi integral baholash metodikasining konseptual asosiga to'liq mos tushadi.

WIPOning Global Innovation Index hujjatlari ham adabiyotlar sharhining muhim qismidir. GII mamlakat innovatsion salohiyatini input va output subindekslari orqali o'lchab, inson kapitali, ilmiy tadqiqot, infratuzilma, bozor va biznes murakkabligi hamda bilim va texnologik natijalarni bir tizimda ko'rib chiqadi [6]. O'zbekiston bo'yicha 2024–2025-yillar country profile hujjatlari shuni ko'rsatadiki, mamlakat ilmiy-texnik yo'nalishdagi

bitiruvchilar ulushi bo'yicha kuchli pozitsiyaga ega, tadqiqotchilar va patentlar ko'rsatkichida ham ijobiy o'sish kuzatiladi, biroq innovatsion outputlar hanuz inputlarga nisbatan sustroq. Shuning uchun GII adabiyotlari O'zbekiston holatida "kirishlar ko'paymoqda, ammo chiqishlar ularga mutanosib emas" degan gipotezani qo'llab-quvvatlaydi.

Xorijiy adabiyotlarda raqamli infratuzilmaning innovatsion salohiyatga ta'siri ham alohida o'rin tutadi. GII 2025 materiallarida O'zbekiston bo'yicha "connectivity" va texnologiya qabul qilinishi bilan bog'liq indikatorlar o'sib borayotgani, mobil va keng polosali infratuzilma kengayishi innovatsion muhitga ijobiy zamin yaratayotgani ko'rsatilgan [7]. Bu ayniqsa rivojlanayotgan iqtisodiyotlar uchun muhim, chunki internet qamrovining kengayishi bilim oqimi, elektron xizmatlar, startaplar, masofaviy ta'lim va bozor integratsiyasini tezlashtiradi. Shu sababli bizning modelda internet qamrovi mustaqil o'zgaruvchi sifatida alohida kiritildi.

STEM bitiruvchilari ulushi va tadqiqotchilar soni innovatsion salohiyatning inson kapitali o'lchovi sifatida keng qo'llanadi. WIPO country profile'da O'zbekistonning "graduates in science and engineering" indikatorini kuchli tomon sifatida baholanadi; 2020-yilda bu ko'rsatkich 36,9 foiz, 2021-yilda 32,79 foiz bo'lgan [8]. Tadqiqotchilar bo'yicha esa 2022-yilda 547,49 va 2023-yilda 542,07 FTE per million ko'rsatkichlari qayd etiladi. Bu ma'lumotlar shuni bildiradiki, O'zbekistonda inson kapitalining ilmiy-texnik bazasi shakllanmoqda, ammo uning iqtisodiy foydasi korxona darajasidagi innovatsion xulq bilan chambarchas bog'liq.

Shunday qilib, xorijiy va xalqaro adabiyotlar uch asosiy xulosani beradi. Birinchidan, innovatsion salohiyat tizimli tushunchadir va u bir nechta omillarning birgalikdagi ta'sirida shakllanadi [1], [2], [3]. Ikkinchidan, R&D, kadrlar, STEM va patentlar innovatsion natijalarga ijobiy ta'sir qiladi, ammo bu ta'sirning kuchi korxona va institutlar o'rtasidagi integratsiyaga bog'liq [4], [5]. Uchinchi, rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda raqamli infratuzilma va innovatsion konversiya samaradorligi alohida ahamiyat kasb etadi [6], [7], [8]. Demak, O'zbekiston uchun innovatsion salohiyatni baholashda indikatorlarni alohida emas, balki integral va funksional zanjir doirasida ko'rish ilmiy jihatdan asosli yondashuv hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ekonometrik yondashuv qo'llanilib, bog'liq o'zgaruvchi sifatida innovatsion faol korxonalar ulushi olindi. Bu ko'rsatkich innovatsion salohiyatning real sektordagi amaliy natijasini ifodalaydi.

Mustaqil o'zgaruvchilar sifatida X_1 – R&D xarajatlari/YAIM, X_2 – tadqiqotchilar soni, X_3 – STEM bitiruvchilari ulushi, X_4 – internet qamrovi, X_5 – patent arizalari soni va X_6 – davlatning innovatsiyaga ajratgan mablag'lari tanlandi. Ushbu indikatorlar innovatsion tizimning moliyaviy, kadrlar, infratuzilma va natijaviy jihatlarini qamrab oladi.

Tahlilda 2020–2025-yillar bo'yicha O'zbekiston ma'lumotlaridan foydalanildi. Asosiy manbalar sifatida Milliy statistika qo'mitasi, WIPO, GII hamda World Bank/ITU bazalari olindi. 2025-yil bo'yicha ayrim ko'rsatkichlar rasmiy trendlar asosida baholandi.

Model quyidagicha ifodalandi:

$$Y_t = \beta_0 + \beta_1 X_{1t} + \beta_2 X_{2t} + \beta_3 X_{3t} + \beta_4 X_{4t} + \beta_5 X_{5t} + \beta_6 X_{6t} + \varepsilon_t$$

Tahlil ikki bosqichda olib borildi: avval korrelyatsiya, so'ng regressiya hisoblandi. Kuzatuvlar soni cheklanganligi sababli to'liq model bilan birga qisqartirilgan model ham qo'llandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot uchun shakllantirilgan ma'lumotlar bazasi quyidagi ko'rinishga ega. 2020–2024-yillarda ilmiy tadqiqot va tajriba-konstruktorlik xarajatlari mos ravishda 838,6 mlrd so'm, 971,8 mlrd so'm, 1 423,3 mlrd so'm, 1 389,2 mlrd so'm va 1 574,1 mlrd so'mni tashkil etgan. Shu davrda R&D xodimlari soni 30 275 nafardan 37 164 nafargacha oshgan. 2024-yilda joriy etilgan innovatsiyalar soni 5 521 taga yetgan, innovatsion tovarlar, ishlar va xizmatlar hajmi 63 604,4 mlrd so'mni tashkil qilgan. 2025-yilda YAIM 1 849 650 mlrd so'mga yetgan, internetdan foydalanuvchilar ulushi esa yanvar–avgustda 94,2 foiz bo'lgan. Patentlar soni bo'yicha 2020-yilda 356 ta, 2022-yilda 458 ta, 2023-yilda 518 ta, 2024-yilda esa 507 ta rezident patent arizasi qayd etilgan.

Innovatsion faol korxonalar ulushi bo'yicha to'liq rasmiy uzluksiz qator mavjud emasligi sababli ushbu tadqiqotda proksi ko'rsatkich qo'llandi. Ya'ni joriy etilgan innovatsiyalar soni yoki innovatsion faol tashkilotlar haqidagi mavjud statistikalar faol biznes subyektlari soniga nisbatan baholandi. Faol biznes subyektlari soni bo'yicha Statistika qo'mitasi ma'lumotlari 2021-yilning 1-yanvarida 414 186 ta, 2022-yilning 1-yanvarida 465 889 ta, 2023-yilning 1-yanvarida 527 222 ta, 2025-yilning 1-yanvarida 361 793 ta va 2026-yilning 1-yanvarida 407 850 ta ekanini ko'rsatadi. Shu asosda 2020–2025-yillar uchun innovatsion faol korxonalar ulushining analitik-proksi qatori shakllantirildi. Mazkur yondashuv rasmiy statistikadagi bo'shliqni qoplashga xizmat qiladi, biroq u metodik cheklov sifatida tan olinadi (1-jadval).

1-jadval. O'zbekiston bo'yicha innovatsion salohiyat indikatorlari, 2020–2025¹

Yil	Innovatsion faol korxonalar ulushi, % (Y, proksi)	X1 R&D/YAIM, %	X2 Tadqiqotchilar (per mln / yaqinlashtirilgan)	X3 STEM bitiruvchilari, %	X4 Internet qamrovi, %	X5 Patent arizalari, soni	X6 Davlat innovatsiya mablag'lari, mlrd so'm (proksi)
2020	0.63	0.145	460.0	36.9	71.1	356	838.6
2021	0.67	0.132	523.4	32.79	76.6	413	971.8
2022	0.72	0.160	547.49	33.5	83.9	458	1423.3
2023	1.13	0.130	542.07	34.2	89.0	518	1389.2
2024	1.53	0.108	550.0	35.0	93.3	507	1574.1
2025	1.60	0.115*	565.0*	35.8*	94.2**	531*	1720.0*

*2025 bo'yicha ayrim ko'rsatkichlar rasmiy trend va oraliq statistikalar asosidagi muallif bahosi. **2025 internet qamrovi yanvar–avgust davri bo'yicha. Tadqiqotchilar va STEMning 2024–2025 qiymatlarida 2023–2024 dinamika asosida yaqinlashtirish ishlatilgan.

Jadvaldan ko'rinadiki, O'zbekistonda innovatsion tizimning deyarli barcha komponentlari ijobiy yo'nalishda harakatlangan. Eng tez va uzluksiz o'sish internet qamrovida kuzatiladi: 2021-yildagi 76,6 foizdan 2025-yilning yanvar–avgustida 94,2 foizgacha. Patentlar bo'yicha 2020-yildagi pasayishdan keyin tiklanish sodir bo'lib, 2023-yilda 518 taga chiqilgan. R&D xarajatlarining absolyut hajmi deyarli ikki baravar oshgan. Shu bilan birga, R&D/YAIM ko'rsatkichi juda past diapazonda qolmoqda, bu esa iqtisodiyot hajmiga nisbatan ilmiy-tadqiqot intensivligi hali yetarlicha yuqori emasligini ko'rsatadi. Innovatsion faol korxonalar ulushi proksisi 2020-yildagi 0,63 foizdan 2025-yilda 1,60 foizgacha ko'tarilgan bo'lsa-da, bu ko'rsatkich hali milliy innovatsion salohiyatning to'liq ochilmaganini anglatadi.

Korrelyatsion tahlil o'zgaruvchilar o'rtasidagi juft bog'liqlikni aniqlash imkonini beradi. Hisob-kitoblarga ko'ra, innovatsion faol korxonalar ulushi bilan internet qamrovi o'rtasidagi korrelyatsiya 0,914, patent arizalari bilan 0,851, davlat innovatsiya mablag'lari bilan 0,855, tadqiqotchilar soni bilan esa 0,679 ni tashkil etdi. STEM bitiruvchilari bilan bog'liqlik 0,272 darajasida bo'lib, nisbatan sustroq chiqdi. R&D/YAIM ko'rsatkichi bilan korrelyatsiya esa manfiy (-0,851) qayd etildi; bu nazariy jihatdan R&D foydasiz degani emas, balki qisqa qator va ko'rsatkichning tebranishi sababli yuzaga kelgan statistik effekt sifatida talqin qilinadi (2-jadval).

2-jadval. Korrelyatsiya matritsasi²

O'zgaruvchi	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6
Y innovatsion faol korxonalar ulushi	1.000	-0.851	0.679	0.272	0.914	0.851	0.855
X1 R&D/YAIM	-0.851	1.000	-0.662	0.054	-0.760	-0.588	-0.499
X2 tadqiqotchilar	0.679	-0.662	1.000	-0.273	0.786	0.907	0.895
X3 STEM	0.272	0.054	-0.273	1.000	0.223	-0.141	-0.014
X4 internet	0.914	-0.760	0.786	0.223	1.000	0.978	0.970
X5 patentlar	0.851	-0.588	0.907	-0.141	0.978	1.000	0.936
X6 davlat mablag'lari	0.855	-0.499	0.895	-0.014	0.970	0.936	1.000

Jadval bir necha muhim xulosani beradi. Birinchidan, O'zbekiston sharoitida innovatsion faol korxonalar ulushi eng kuchli ravishda internet qamrovi bilan bog'langan. Bu juda mantiqiy natija, chunki raqamli infratuzilma kengaygan sari korxonalarning ma'lumotga kirishi, yangi texnologiyalarni kuzatishi, elektron platformalardan foydalanishi va ichki jarayonlarni raqamlashtirishi osonlashadi. Ikkinchidan, patentlar va davlat mablag'lari bilan bog'liqlik ham kuchli. Bu ilmiy natijalar va moliyaviy qo'llab-quvvatlashning korxona innovatsion faolligiga uzatilish yo'li mavjudligini ko'rsatadi. Uchinchidan, tadqiqotchilar sonining musbat korrelyatsiyasi inson kapitali bazasining ahamiyatini tasdiqlaydi. To'rtinchidan, STEM ulushining nisbatan sustroq bog'liqligi bitiruvchilar mavjudligi o'z-o'zidan yetarli emasligini, ularning mehnat bozorida innovatsion faol segmentlarga singishi hal qiluvchi ekanini anglatadi.

Kuzatuvlar soni 6 ta va mustaqil o'zgaruvchilar soni ham 6 ta bo'lgani sababli to'liq spetsifikatsiyadagi OLS model statistik jihatdan "perfect fit" holatiga yaqinlashadi. Bunda $R^2 = 1,000$ chiqadi, lekin qoldiq erkinlik darajasi

1 Muallif ishlanmasi

2 Muallif ishlanmasi

yo'qligi sabab t-statistika va p-qiymatlarni ishonchli talqin qilib bo'lmaydi. Shunga qaramay, koeffitsiyentlar yo'nalishini ko'rish uchun to'liq model deskriptiv formatda keltiriladi (3-jadval).

3-jadval. STATA uslubidagi to'liq regressiya spesifikatsiyasi (deskriptiv, inferensiyasiz)³

O'zgaruvchi	Koeffitsiyent
const	-19.7894
X1 R&D/YAIM	-0.0052
X2 tadqiqotchilar	0.0166
X3 STEM	0.2426
X4 internet qamrovi	0.1074
X5 patentlar	-0.0050
X6 davlat mablag'lari	-0.0024
N	6
R-squared	1.000

Ushbu jadvalga juda ehtiyotkor munosabatda bo'lish kerak. Koeffitsiyentlar shuni ko'rsatadiki, internet qamrovi, tadqiqotchilar soni va STEM ulushi ijobiy yo'nalishda ishlamoqda. Patentlar va davlat mablag'lari bo'yicha manfiy belgi chiqishi ularning amalda salbiy ta'sir ko'rsatishini anglatmaydi; bu ko'proq kichik tanlanma va multikollinearlikning mahsulidir. Chunki korrelyatsiya jadvali patentlar, internet va davlat mablag'lari o'rtasida juda yuqori o'zaro bog'liqlik borligini ko'rsatdi. Demak, to'liq model nazariy to'liqlik beradi, ammo statistik inferensiya uchun yetarli emas.

Talqin uchun nisbatan barqaror model sifatida internet qamrovi, patent arizalari va davlat mablag'lari asosidagi qisqartirilgan spesifikatsiya baholandi. Bu model innovatsion faol korxonalar ulushining eng bevosita va kuchli bog'langan determinantlarini qamrab oladi (4-jadval).

4-jadval. OLS regressiya tahlili⁴ Bog'liq o'zgaruvchi (Y): Innovatsion faol korxonalar ulushi

O'zgaruvchi	Coef.	Std. Err.	t	P> t
const	-5.5843	2.494	-2.239	0.155
X4 internet qamrovi	0.1376	0.069	1.981	0.186
X5 patentlar	-0.0078	0.006	-1.209	0.350
X6 davlat mablag'lari	-0.0011	0.001	-0.949	0.443
Ko'rsatkich	Qiymat			
Number of obs	6			
R-squared	0.916			
Adj. R-squared	0.790			
F-statistic	7.276			
Prob > F	0.123			
Durbin-Watson	1.739			
Condition number	4.35e+04			

Bu modeldan uchta asosiy xulosa chiqadi. Birinchidan, internet qamrovi koeffitsiyenti ijobiy bo'lib, nazariy kutilmaga to'liq mos tushadi. Ya'ni boshqa omillar o'zgarmagan deb qaralganda, internet qamrovining oshishi innovatsion faol korxonalar ulushiga ijobiy impuls beradi. Ikkinchidan, modelning $R^2 = 0,916$ bo'lishi tanlangan o'zgaruvchilar Y dinamikasining katta qismini tushuntirishini bildiradi, lekin bu natijani ham kichik tanlanma sabab ehtiyotkor talqin qilish lozim. Uchinchidan, condition number juda yuqori bo'lgani modelda multikollinearlik borligini ko'rsatadi; shu sabab patentlar va davlat mablag'lari koeffitsiyentlarining belgisi nazariy kutilmadan farq qilishi mumkin. Bu yerda asosiy mazmun koeffitsiyentning ishorasidan ko'ra, indikatorlar tizimining birgalikdagi harakati bilan bog'liqdir.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda innovatsion salohiyatdan foydalanish samaradorligi resurslar hajmidan ko'ra ularning korxonalar faoliyatiga qanchalik tez va samarali uzatilishi bilan belgilanmoqda. Internet

3 Muallif ishlanmasi

4 Muallif ishlanmasi

qamrovi kuchli determinant sifatida chiqishi raqamlashtirish siyosati innovatsion tizim uchun infratuzilmaviy “tezlatgich” vazifasini bajarayotganini anglatadi. 2021–2025-yillar oralig’ida internet foydalanuvchilari ulushining 76,6 foizdan 94,2 foizgacha o’sishi bilim almashinuvi, platforma xizmatlari, raqamli savdo va texnologik modernizatsiya uchun muhim zamin yaratdi.

Patentlar bilan bog’liqlikning nisbatan yuqori bo’lishi ilmiy-texnik natijalar tizimda shakllanayotganini bildiradi. 2020-yildagi 356 ta ko’rsatkichdan 2023-yildagi 518 tagacha o’sish innovatsion muhitning jonlanayotganini ko’rsatadi. Biroq patent bilan innovatsion faol korxona o’rtasida to’g’ridan-to’g’ri bir xil nisbat bo’lmamligi tabiiy: barcha patentlar ham iqtisodiy natijaga aylanmaydi, barcha innovatsiyalar esa patent bilan himoyalanganmaydi. Shu bois patent ko’rsatkichi yakuniy emas, balki oraliq indikator sifatida ko’rilishi lozim.

Davlat innovatsiya mablag’lari va R&D xarajatlari bo’yicha o’sish mavjud. 2024-yilda ilmiy tadqiqot va ishlanmalarga sarf 1 574,1 mlrd so’mga yetdi; 2025-yilda iqtisodiyot hajmi keskin kengayib, YAIM 1 849 650 mlrd so’m bo’ldi. Ammo R&D intensivligi hali ham past. Bu esa muammoning “mablag’ yo’q”dan ko’ra “mablag’ning iqtisodiy uzatilish sifati” bilan bog’liq ekanini bildiradi. Boshqacha aytganda, O’zbekistonda keyingi bosqich siyosat ilmiy resurslarni ko’paytirish bilan birga ularni sektorlar bo’yicha maqsadli innovatsion loyihalarga, sanoat kooperatsiyasiga va mahsulot innovatsiyalariga yo’naltirish bo’lishi kerak.

Tadqiqotchilar sonining 2020-yildagi 30 275 kishidan 2024-yildagi 37 164 kishiga ko’tarilgani va GII bo’yicha 2022–2023-yillarda 547,49 hamda 542,07 FTE per million darajasida saqlangani ijobiy holatdir. Biroq ekonometrik natijalar shuni ko’rsatadiki, inson kapitalining innovatsion faol korxonalarga ta’siri internet va patentlarnikiga qaraganda bilvositaroq ishlaydi. Bu yerda asosiy muammo STEM va ilmiy kadrlarning “ta’limdan ishlab chiqarishga” o’tish zanjiridir. Universitet–laboratoriya–korxona uchligi qanchalik mustahkam bo’lsa, tadqiqotchilar va bitiruvchilar soni shunchalik tez iqtisodiy natijaga aylanadi.

Shunday qilib, empirik natijalar O’zbekiston uchun innovatsion salohiyatdan foydalanish samaradorligini oshirishning markaziy nuqtasi sifatida “korxona darajasidagi konversiya”ni ko’rsatadi. Agar ilmiy resurslar, patentlash, STEM va raqamli infratuzilma korxonalar darajasida yangi mahsulot, yangi jarayon va yangi bozor yechimlariga aylansa, integral innovatsion salohiyat haqiqiy iqtisodiy kuchga aylanadi. Aks holda indikatorlar alohida ijobiy o’ssa ham, tizim ichki jihatdan yetarli samara bermasligi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot milliy iqtisodiyot innovatsion salohiyatidan samarali foydalanishni integral baholash metodikasini takomillashtirishga qaratildi va O’zbekiston misolida 2020–2025-yillar bo’yicha amaliy tahlil amalga oshirildi. Tadqiqotning bosh g’oyasi shundan iborat bo’ldiki, innovatsion salohiyatni faqat resurslar hajmi bilan emas, balki ushbu resurslarning korxona va bozor darajasida natijaga aylanish darajasi bilan baholash zarur. Shu bois maqolada innovatsion faol korxonalar ulushi markaziy natijaviy indikator sifatida tanlandi. Bu yondashuv innovatsion salohiyatni “nima bor?” degan savoldan “bor narsa qay darajada ishlayapti?” degan savolga ko’chirdi. Ana shu metodik siljish maqolaning asosiy ilmiy-amaliy yangiligini tashkil etadi.

Nazariy jihatdan adabiyotlar sharhi uchta muhim xulosani tasdiqladi. Birinchidan, milliy innovatsion salohiyat alohida ko’rsatkichlarning oddiy yig’indisi emas, balki institutlar, ilm-fan, biznes, ta’lim va infratuzilmaning o’zaro bog’langan tizimidir. Ikkinchidan, R&D xarajatlari, ilmiy kadrlar, STEM tayyorgarligi va patentlar muhimdir, biroq ular iqtisodiy samara berishi uchun korxona darajasidagi innovatsion faollik bilan tutashishi shart. Uchinchidan, rivojlanayotgan iqtisodiyotlar, jumladan O’zbekiston uchun raqamli infratuzilma innovatsion salohiyatning tezlatgich omili sifatida tobora muhimlashmoqda. Bu nazariy xulosalar empirik natijalar bilan ham tasdiqlandi.

Empirik tahlil O’zbekistonda innovatsion tizimning tarkibiy ko’rsatkichlari ijobiy yo’nalishda o’sayotganini ko’rsatdi. 2024-yilda R&D xarajatlari 1 574,1 mlrd so’mga yetgan, ilmiy tadqiqot bilan shug’ullanuvchi xodimlar soni 37 164 nafarni tashkil etgan, joriy etilgan innovatsiyalar soni esa 5 521 taga chiqqan. Internet qamrovi 2025-yilning yanvar–avgustida 94,2 foizga yetgan. Patentlar bo’yicha 2023-yilda 518 ta, 2024-yilda 507 ta rezident ariza qayd etilgan. Global Innovation Index reytingida O’zbekiston 2020-yildagi 93-o’rindan 2025-yilda 79-o’ringa ko’tarilgan. Demak, mamlakat innovatsion resurslar bazasini shakllantirish bo’yicha muhim oldinga siljishga erishgan.

Biroq asosiy muammo resurslarning o’sishida emas, balki ularning natijaga aylanish tezligida ekanligi aniqlandi. GII materiallarida O’zbekiston innovatsion inputlar bo’yicha outputlarga nisbatan yaxshiroq ko’rsatkichga ega ekani qayd etiladi. Bizning korrelyatsion va regressiya tahlillarimiz ham aynan shu holatni boshqa burchakdan tasdiqladi: internet qamrovi, patentlar, davlat innovatsiya mablag’lari va tadqiqotchilar soni innovatsion faol korxonalar ulushi bilan musbat bog’liq bo’lsa-da, tizimda kuchli multikollinearlik va konversiya kechikishi mavjud. Ya’ni innovatsion resurslar shakllanmoqda, biroq ularning korxonalarda mahsulot, xizmat yoki texnologik jarayon yangiligiga aylanish mexanizmi hali yetarli darajada pishmagan.

Tahlil natijalariga tayangan holda birinchi muhim xulosa shuki, O’zbekistonda innovatsion siyosatning markaziy KPI’laridan biri sifatida innovatsion faol korxonalar ulushi rasmiy monitoringga kiritilishi lozim. Chunki

aynan shu indikator ilmiy resurslar, patentlar, STEM va raqamli infratuzilmaning real iqtisodiy aylanishga qanchalik kiritilayotganini ko'rsatadi. Patentlar soni ko'payishi yoki R&D xarajatlari ortishi ijobiy holat, ammo agar korxonalar yangi mahsulot yoki yangi jarayon joriy etmasa, innovatsion salohiyatning iqtisodiy mazmuni to'liq ochildmaydi. Shuning uchun kelgusida sektorlar va hududlar kesimida innovatsion faol korxonalar ulushi, yangi mahsulot joriy etgan korxonalar ulushi, texnologik yangilanish xarajatlari va ilmiy natijalarni tijoratlashtirish ko'rsatkichlari birgalikda kuzatilishi kerak.

Ikkinchi xulosa — raqamli infratuzilma innovatsion salohiyatning eng tez ishlovchi omillaridan biridir. Korrelatsiya tahlilida internet qamrovi bilan innovatsion faol korxonalar ulushi o'rtasidagi bog'liqlik eng kuchli chiqdi. Bu natija shuni anglatadiki, raqamlashtirish siyosati faqat telekommunikatsiya ko'rsatkichi emas, balki innovatsion siyosatning ham ajralmas qismi sifatida ko'rilishi kerak. Shuning uchun keyingi bosqichda internet qamrovini oshirish bilan cheklanib qolmasdan, keng polosali sifat, ma'lumotlar markazlari, bulutli servislari, sanoat raqamlashtirish platformalari, ochiq ma'lumotlar va kiberxavfsizlik ekotizimini chuqurlashtirish talab etiladi. Korxona innovatsiyasi ko'pincha aynan shu infratuzilma ustida quriladi.

Uchinchi xulosa — inson kapitalini innovatsion natijaga aylantirish mexanizmi kuchaytirilishi zarur. O'zbekistonda STEM bitiruvchilari ulushi yuqori, tadqiqotchilar soni ortib bormoqda. Ammo bu ko'rsatkichlarning innovatsion faol korxonalar ulushiga ta'siri internet yoki patentlarnikiga qaraganda sustroq va bilvositaroq chiqdi. Bu holat mehnat bozori, universitetlar va biznes o'rtasidagi uzilishlar mavjudligini ko'rsatadi. Shu sababli dual ta'lim, universitet–korxona qo'shma laboratoriyalari, talabalar startap inkubatorlari, sanoat doktoranturalari va korxonalarda R&D bo'limlarini kengaytirish juda muhim.

Yakuniy taklif sifatida quyidagilarni ilgari surish mumkin. Birinchidan, innovatsion siyosat monitoringida resurs indikatorlari bilan bir qatorda konversiya indikatorlari ham teng vaznda baholansin. Ikkinchidan, korxonalarda innovatsion faollikni rag'batlantiruvchi maqsadli fiskal va institutsional choralar kuchaytirilsin. Uchinchidan, ilm-fan, oliy ta'lim va biznes integratsiyasini kuchaytiruvchi sektorlararo platformalar yaratilsin. To'rtinchidan, hududiy innovatsion ekotizimlar rivojlanishi uchun texnoparklar, injiniring markazlari va transfer ofislarining natijaviyligi KPI asosida o'lchansin. Beshinchidan, milliy statistik tizimda innovatsion salohiyatni baholash uchun yagona integral metodika va ma'lumotlar standarti ishlab chiqilsin. Ana shunday yondashuv O'zbekistonning mavjud innovatsion resurslarini yanada samarali ishlatish, ularni iqtisodiy o'sishning ichki manbaiga aylantirish va 2030-yilgacha innovatsiyaga asoslangan raqobatbardosh iqtisodiyotga o'tish jarayonini jadallashtirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Stern, S., Porter, M. E., Furman, J. L. The Determinants of National Innovative Capacity. NBER Working Paper No. 7876, 2000.
2. OECD. Managing National Innovation Systems. Paris: OECD, 1999.
3. Furman, J. L., Porter, M. E., Stern, S. The determinants of national innovative capacity. Research Policy, 31(6), 899–933, 2002.
4. Pegkas, P., Staikouras, C., Tsamadias, C. Does research and development expenditure impact innovation? Evidence from the European Union countries. Journal of Policy Modeling, 41(5), 1005–1025, 2019.
5. UNECE. Innovation for Sustainable Development Review of Uzbekistan. Geneva: United Nations, 2022.
6. WIPO. Uzbekistan ranking in the Global Innovation Index 2025. Geneva: World Intellectual Property Organization, 2025.
7. WIPO. Uzbekistan ranking in the Global Innovation Index 2024. Geneva: World Intellectual Property Organization, 2024.
8. WIPO. Uzbekistan ranking in the Global Innovation Index 2022. Geneva: World Intellectual Property Organization, 2022.
9. WIPO. Uzbekistan – Intellectual Property Statistics Country Profile 2024. Geneva: World Intellectual Property Organization, 2025/2026 access.
10. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Science and Innovation in the Republic of Uzbekistan (for 2024). 29.07.2025.
11. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. 94.2% of Uzbekistan's population uses the Internet. 29.09.2025.
12. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Internet user in the Republic of Uzbekistan: percentage of population aged 10 and over. 30.10.2024.
13. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Information on the demography of enterprises and organizations in the Republic of Uzbekistan. 09.01.2026.
14. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Production of Gross Domestic Product of the Republic of Uzbekistan for 2024.
15. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati, 2025-yil yanvar–dekabr. 22.01.2026.
16. World Bank / ITU. Individuals using the Internet (% of population) – Uzbekistan.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
